

NY MUSIK

i samarbete med
Caroli församling

Peter Garland

– som från ingenstans

Out of the Blue (2013)

Stråkkvartett nr. 1, In Praise of Poor Scholars (1986)

1. Rondeau "nouveau"
2. Like an elegant slow dance...
3. Back to the 14th century
4. To the Memory of Dane Rudhyar
5. Son Huasteco (for Jim Tenney) – A Walk in the White Place (for Ann Holloway)
6. Like a simple, Indian dance – elegant and eloquent!

Bozzinikvartetten

Clemens Merkel, Alissa Cheung – violin

Stéphanie Bozzini – viola, Isabelle Bozzini – cello

Torsdag den 19 april 2018, kl.19.00

Caroli kyrka, Borås

Peter Garland (f.1952) växte upp i Maine, på USA:s östkust, men studerade vid California Institute for the Arts. Om sin bakgrund och sina förebilder berättar Garland: ”Jag känner mig definitivt förbunden med Harrison och Cage – och genom dem med Henry Cowell. Men jag var också student till Harold Budd – och var passar han in? [Uppgiften efter min första lektion för Harold Budd var inte någon text av Walter Piston eller Paul Hindemith, utan... *Zen i bågsckjutningens konst!*] Även om min egen musik påminner mycket lite om deras, älskar jag Partch, Varèse, Nancarrow och Ruggles. Det finns ingen motsägelse i det: en av Varèse’ favorittonsättare var... Satie! Och mina mentorer (Cage och Harrison) var elever till Arnold Schönberg! Så han är också med i familjeträdet...”

Någon som också hade avgörande betydelse för Garland var hans pianolärare, James Tenney – tonsättaren som gjorde så mycket för att lyfta fram äldre kolleger som Beyer, Ives, Ruggles, Varèse och Rudhyar.

Det som väl mer än något annat har gjort Peter Garland till ett internationellt namn är redaktörskapet för tidskriften *Soundings*, som han publicerade från 1971 och 20 år framåt. I *Soundings* trycktes partitur av och texter om den äldre generationens amerikanska experimentalister, liksom material av yngre tonsättare. Sedan ekonomiskt kärvarare tider i slutet av 80-talet tvingat Garland att lägga ned *Soundings*, tillbringade han två längre perioder utomlands: 1991–95 var han i Mexiko, Australien, Nya Zeeland, Indonesien, Vanuatu, Holland, Tjeckien, Tyskland, Marocko, Japan och Turkiet. 1997–2005 levde Garland i Mexiko. Sedan 2005 bor han åter i Maine.

En stor del av Garlands musik hämtar sin inspiration i urbefolkningars kultur. Han berättar: ”Min förste kompositions- och teorilärare under sista året på gymnasiet var etnomusikvetare med den amerikanska urbefolkningens musik som specialitet. Så det fick jag redan från början. Under mitt första år vid Cal Arts (hösten 1970) deltog jag i den javanesiska gamelanen (...). Cal Arts hade också bra kurser i indisk musik (...) och jag minns med glädje en tvåveckorskurs med Ravi Shankar. (...)

... de två år under 70-talet då jag bodde i mexikanska indianbyar (och som jag ibland brukar hänvisa till som mina alternativa akademiska studier) öppnade för mig den traditionella mexikanska musikens otroligt mångsidiga värld, och klargjorde att idéer om musikalisk enkelhet och upprepning inte hade ’uppfunnits’ på nedre Manhattan, utan hade varit levande i Mexikos berg i århundraden.

Min tid i Mexiko och bland vanliga människor, för vilka musik var en grundläggande och uppskattad del av livet, fick mig att börja ifrågasätta idén om avantgardism. (...) Och jag insåg att jag hellre skulle vara en fisk, om än aldrig så liten, som simmar i den stora oceanen, än en stor fisk i en liten damm.”

Och så passar han på att ge en känga åt musikhögskolorna:

”Det är den allvarligaste domen mot vårt musikaliska utbildningssystem, att det fortsätter att spy ur sig generationer av tonsättare som är tekniskt kompetenta, allt skickligare i att marknadsföra sig själva; några är riktigt slipade och beräknande när det gäller att anpassa sig till musikaliska moden och stilar – men som i själva verket inte har någonting av djup eller betydelse att säga. (...)

Min grundläggande syn på kultur, är att den inte bara är en fråga om ’produkter’ – d.v.s. stycken man skriver (eller dikter eller målningar o.s.v.), eller konserter man arrangerar. Utan snarare handlar det i grunden om det liv man lever, var man lever det, och om en djup växelverkan mellan platsen och människorna.”

Out of the Blue skrevs efter ett förslag – som kom som från ingenstans – av Jim Fox, när jag vänligt men lite irriterat frågade hur jag kunde tänkas få något utgivet på hans skivmärke, Cold Blue. ”Vad sägs om att skriva ett tims långt stycke för solocello?” Jag tappade hakan av förvåning: ”Du driver med mig!”. Bortsett från att det var en rejäl utmaning i sig, hade jag inte skrivit något annat än solostycken sedan slutet av 2010 (...). Men: När läget hårdnar, är det läge för de hårda.

Jag började med att skära ner timman till 45 minuter. Mer än det kan man inte begära av någon lyssnare (eller spelare) – en timma skulle troligen utgöra ett grymt och ovanligt straff. Efter att ha börjat i fel ända (vilket är ovanligt i mitt fall), fick jag idén till det här stycket lite som från ingenstans. Den tändande gnistan var insikten att cello kan producera cirka 45 tonhöjder utan att använda flageoletter. 45 tonhöjder, 45 minuter – så enkelt var det. I bakhuvudet erinrade jag mig ett citat av Morton Feldman, där han säger: ju längre ett stycke är, desto mindre material behöver man (eller något i den andan). Så utmaningen med det här stycket som skulle vara i 45 minuter, är att det måste vara relativt statiskt, samtidigt som det hela tiden genomgår långsamma och subtila förändringar. Jag tyckte också att det skulle vara en intressant utmaning att bara spela instrumentet ”som en cello”, alltså utan specialeffekter eller utvecklade tekniker (vad nu det är), inte ens flageoletter.

Även om stycket är helt noterat, lämnas rätt mycket till interpreten (en annan utmaning var att skriva ett 45-minutersstycke som inte ställer det knepiga kravet på bladvändning). Jag har inte lämnat någon anvisning om att använda vibrato eller ej. Jag utgår ifrån att det i så fall skulle vara sparsamt, men om det vid något tillfälle skulle behövas för att skapa en lite varmare, rikare klang – så inte mig emot. (...)

Som redan har framgått, är genomförandet av det här stycket i hög grad en gemensam ansträngning av tonsättare och musiker. En av de största utmaningarna för musikern är den mentala koncentration och meditativa stabilitet som krävs för att göra detta i 45 minuter.

När jag arbetade med stycket, påmindes (och inspirerades) jag av några av de processartade styckena av min lärare, James Tenney. Jag önskar att han fortfarande vore här för att höra detta! Av någon anledning kom jag också att tänka på de tunna linjer som åtskiljer de mättade färgfälten i Barnett Newmans målningar, och som kallas ”zips”. Jag hör denna musik som en liknande, oavbruten tunn linje, som träcklar sig fram igenom ”tonhöjdsfälten” inom cellons omfång (...). Lustigt hur den bilden just kom till mig, som från ingenstans. (...)

Stråkkvartett nr. 1, In Praise of Poor Scholars, skrevs i Santa Fe, New Mexiko, 1986. Den beställdes av fru Betty Freeman (1921–2009), är tillägnad James Tenney (1934–2006), hans hustru Ann Holloway (1952–1986), och är skriven till minne av Dane Rudhyar (1895–1985). Titeln är hämtad från en dikt av T'ao Ch'ien (365–427).

*All creatures, each has a home:
The solitary cloud alone has none.
Here and there, into thin air, it vanishes:
When do you ever see its traces?
Morning glow breaks through night's mist;
Flocks of birds fly off together –
One by one, winging out of the woods,
Not to return again until nightfall.
Know your strengths, keep to trodden ways.
Who hasn't known cold and hunger?
Those who know me: if they are no longer here –
That's it then. Why complain?*